

POLITIHØGSKOLEN

De nasjonale forskningsetiske komiteene
Kongens gate 14
0154 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:

Vår referanse:
20/02768-3

Dato:
26.11.2020

HØRINGSSVAR - FORSKNINGSETISKE RETNINGSLINJER FOR SAMFUNNSVITENSKAP OG HUMANIORA

Viser til høringsbrev av 21.9.2020, og vedlagte høringsnotat.

OVERORDNET

Hensikten med revisjonen sies å være å gjøre retningslinjene «relevante og forståelige for hele forskningsfeltet, inkludert studenter, og med det være et godt arbeidsverktøy som gir veiledning i forskerhverdagen». Etter vårt syn bidrar revisjonen i positiv retning, men vi foreslår nedenfor noen justeringer i teksten. Språklig sett varierer retningslinjene mht. strenghet (*handler om, kan, bør, skal, må...*) uten at det alltid er klart hvorfor dette er slik. Dette bør gjennomgås.

TIL PUNKTENE NESH EKSP LISITT BER OM TILBAKEMELDINGER PÅ

Endring i tittelen

Det synes hensiktsmessig å se fagene juss og teologi innunder «samfunnsvitenskap og humaniora». Eventuelt kunne tittelen påpeke at retningslinjene også gjelder forskningsfeltet rettsvitenskap, som ikke nødvendigvis faller inn under samfunnsvitenskap-/humaniora-paraplyen. Vi ber derfor om at tittelen «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora og rettsvitenskap» vurderes.

Innledning om Grunnleggende forskningsetiske prinsipper.

En innledning om prinsippene er etter vårt syn hensiktsmessig. Vi har kommentarer til følgende punkter:

- Normen «etisk mot» (s. 4) er ikke selvforklarende. «Prinsippfasthet» eller «moralsk integritet» kommuniserer antagelig bedre.
- Påstanden om at «Forskningsetikken er å betrakte som en profesjonsetikk for forskere i møte med eksterne aktører» (s. 5) synes noe misvisende, ettersom forskningsetikken også retter seg mot forskningsfelleskapets selv (f. eks. mertonske mot-normer) – samt systemiske skjevheter/slagsider som ikke uten videre kan knyttes til aktører forskere «møter».

- Beskrivelsen av «Forskerfelleskapet» (s. 8) synes ikke å gi en treffende gjengivelse av Del A, og formuleringen om at forskere «skal behandle hverandre med respekt og *anerkjenne* hverandres bidrag i prosjekter og publikasjoner», samt har «et kollektivt ansvar for å formidle forskningens verdier og normer til studenter og stipendiater, samt til resten av samfunnet» er lite presise.

Juridiske spørsmål knyttet til personvern og vitenskapelig uredelighet flyttes bak i et appendiks.

På de felt det finnes vedtatte lovtekster, forskrifter, retningslinjer eller andre publiserte standarder som kan være relevante for brukeren av retningslinjene, foreslår vi også at det legges inn varige lenker i dokumentet.

Del A) Forskerfelleskapet

Denne delen gir en god oversikt over forskningens normer og verdier og ansvarsforholdene. Vi har foreslått justeringer av enkelte formuleringer i flere av punktene.

- «Redelighet» nevnes flere ganger i retningslinjene, men defineres ikke (gjelder også øvrige verdier/normer). I forskningsetikkloven forklares det hva vitenskapelig uredelighet kan innebære (forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd...). Disse elementene er med i del A, men sammenhengen mellom redelighetsnormen og punktene i Del A kan med fordel klargjøres.
- **Punkt 5** kunne problematiseres noe mer. Ved Politihøgskolen, i likhet med i andre profesjonsutdanninger, forskes det både på egen utdanningsaktivitet/studenter, og praksisfeltet. Dette reiser en type habilitetsspørsmål som kunne adresseres nærmere.
- **Punkt 6:** I dette punktet kunne man også adressere plagiat man selv blir klar over – f. eks. i form av rettledning for hvordan man går fram om man etter publisering oppdager at man har noe fra et annet sted.
- I **punkt 7** heter det at «Forfalskning er manipulering av forskningsmateriale. Det kan dreie seg om å endre eller utelate data, beskrivelser, informasjon eller resultater.» (s. 14). Begreper om intensjon/bevissthet kan med fordel tas med i setningen? Den påfølgende setningen «Forskningen har et falskt grunnlag og bygger på løgn» kan med fordel strykes fra retningslinjene (likeledes leddet «bygger på fusk» rett før, ettersom fusk-begrepet er bredt).
- **Punkt 9:** Presiser gjerne at åpenheten rundt forskningsdata også er et institusjonelt ansvar (ikke bare forskningsfelleskapets).
- **Punkt 10:** Institusjonene bør ha et særlig ansvar for å utvikle rutiner i slike tilfeller som sikrer at ikke studentene blir skadelidende om veilederforholdet opphører.
- **Punkt 13.** Det påpekes at forskning også kan innebære risiko for systemer og juridiske enheter (og deres «merkevarer»).

Del B) Forskningsdeltakerne

Hensikten med omskrivningen er etter vårt syn oppnådd. Vi foreslår justeringer av følgende punkter:

- **Punkt 14:** Et samtykke utgjør en hjemmel for å inkludere personen i forskningsprosjektet, men ikke en «lovhjemmel». Uttrykket «lovhjemmel» krever at det foreligger en lovbestemmelse som pålegger vedkommende å delta i prosjektet. I stedet for «en av flere mulige lovhemler» bør det stå «ett av flere mulige rettsgrunnlag».
- **Punkt 16:** «Barn og unge kan nekte å delta, selv om foreldrene har gitt samtykke, og forskere må aktivt vurdere og respektere barnets nektelse.» Hvis et barn anses som er modent nok til å delta i et forskningsprosjekt nekter å samtykke/delta, må dette respekteres. Vurdering av dette lyder som en uthuling av respekten for nektelsen. «Aktiv vurdere» bør derfor tas ut.
- **Punkt 17:** «Eksempler på dette er forskning som er nødvendig for å avdekke og kritisere urettferdighet og maktmisbruk, eller forskning på kriminelle forhold.» Vi foreslår å bytte ut «kriminelle forhold» med «enkelte straffbare forhold».
- **Punkt 20:** Setningen «Det motsatte av åpen tilgang er derfor ikke nødvendigvis at forskningen er lukket, men snarere at viktige etiske hensyn må ivaretas for at forskningen skal være forsvarlig». Formuleringen er uklar og bør strykes eller omformuleres.

- **Punkt 21:** «I straffeloven er denne plikten knyttet til pågående eller planlagte straffbare handlinger, som spionasje, terror, drap, voldtekt, grov kroppsskade og mishandling i nære relasjoner.» Denne setningen nevner et utvalg forhold. Vi anbefaler at alle forhold tas med, eller at det gjøres en henvisning, f. eks. til «...straffbare handlinger som nevnt i Straffelovens § 196 a-c»
- **Punkt 23:** «Forskningsinstitusjonene har også et medansvar for å bevare forskningsmateriale for framtidige generasjoner.» Vi foreslår at dette endres til: «Forskningsinstitusjonene har **hovedansvaret** for at forskningsmateriale bevares for framtidige generasjoner.»
- **Punkt 25:** Vi foreslår at setningen «Forskere bør også være oppmerksomme på mulige utilsiktede virkninger og negative konsekvenser av forskningen, for eksempel at andre medlemmer av en gruppe føler seg urimelig eksponert» endres til «Forskere **skal** også være oppmerksomme på mulige utilsiktede virkninger og negative konsekvenser av forskningen, for eksempel at andre medlemmer av en gruppe kan **oppleve å bli** urimelig eksponert.»
- **Punkt 29:** «Ved stor usikkerhet om negative konsekvenser må føre-var prinsippet gjelde.» Føre-var prinsippet gjelder vel også ved usikkerhet om fremtidige generasjoner ville godta begrunnelsen?

Del C) Grupper og institusjoner

Justering av rekkefølgen slik beskrevet i høringsbrevet oppfattes som hensiktsmessig. Vi har kommentarer til følgende punkter:

- **Punkt 31:** Formuleringen «kulturelle og sosiale grupper» virker noe kunstig. Hvis disse skal skilles fra «sårbare grupper» ville kanskje «Forskning på subkulturer (ev. mindretallskulturer)» være en bedre overskrift.
- **Punkt 34:** «Private bedrifter og organisasjoner bør stille seg positive til forskning på sin virksomhet og sine data.» Vi kan være enige om at dette er ønskelig, men tviler på at dette hører hjemme i *forskningsetiske* retningslinjer. Jf. debatten i hvilken grad man som individer burde ha plikt til å stille opp i forskning.

Del D) Organisering og finansiering

Endringene oppfattes som relevante og tydeliggjør vekten av styring og uavhengighet både i oppdragsforskning og andre typer forskning. Vi har foreslått mindre justeringer i følgende punkter:

- **Punkt 35:** «akademiske frihet», endres til «faglige frihet (jf. Lov om Universitets og høyskoler §1-5)».
- **Punkt 35 (videre):** «Den som er ansvarlig for undervisningen, skal ha høy grad av frihet til å velge innholdet i undervisningen.» Denne formuleringen er noe uklar. To spørsmål: Gjelder retningslinjen undervisning generelt, undervisning om forskningsetikk, eventuelt undervisning som klart er forskningsbasert? Gjelder denne retningslinjen underviseren, eller den som har emneansvar?
- **Punkt 36:** «Alle forskningsaktører må bidra til å beskytte forskeres reelle uavhengighet» endres til «Alle forskningsaktører **plikter å** bidra til å beskytte forskeres reelle uavhengighet».
- **Punkt 36:** «Alle forskere og forskningsinstitusjoner har et felles ansvar for å forvalte hele forskerfellesskapets troverdighet.» Formuleringen får mer styrke ved å tones ned: «Samtlige forskere og forskningsinstitusjoner har ansvar for å forvalte forskerfellesskapets troverdighet.» Vær obs på at forrige avsnitt tilsier at også andre interessenter også har ansvar i så måte (med mindre man mener at tillit og troverdighet er helt ulike fenomener).

Del E) Forskningsformidling:

Justeringene oppfattes som hensiktsmessige, teksten er forståelig. Vi imøteser nytt appendiks med glede! Ut over dette, har vi foreslått justeringer i følgende punkter:

- **Punkt 45:** «mektige aktører» reformuleres: «aktører i maktposisjon»
- **Punkt 48:** «Forskningsformidling i internasjonale fora er viktig for at forskning i Norge blir tilbakeført til relevante aktører i andre land,» endres til «Forskningsformidling i

internasjonale fora er viktig for at **norsk forskning** blir **tilgjengelig for** relevante aktører i andre land».

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Bodil Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Sverre Flaatten
Steinar Fredriksen
Jens Erik Paulsen
Marianne Solvi-Eriksen
FoU-utvalget ved Vanja Sørli